

Vlaams
Parlement

ingediend op **290** (2014-2015) – Nr. 5
27 april 2015 (2014-2015)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Koen Daniëls

over het Inschrijvingsdecreet

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen.

Vaste leden:

mevrouw Vera Celis, de heer Koen Daniëls, de dames Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels,
de heer Kris Van Dijck, mevrouw Miranda Van Eetvelde;
de heren Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, mevrouw Kathleen Helsen;
mevrouw Ann Brusseel, de heer Jo De Ro;
de dames Caroline Gennez, Tine Soens;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heer Peter Persyn, mevrouw Grete Remen, de heren Axel Ronse, Willy Segers,
de dames Ann Soete, Manuela Van Werde;
de dames Caroline Bastiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;
de dames Ingrid Lieten, Katia Segers;
mevrouw Elke Van den Brandt.

Toegevoegde leden:

mevrouw Barbara Bonte.

Documenten in het dossier:

290 (2014-2015) – Nr. 1 t.e.m. 4: Verslagen van de hoorzitting

INHOUD

1. Toelichting door mevrouw Estelle Cantillon	4
1.1. Inleiding	4
1.2. Basisconcepten	4
1.3. Bespreking van het huidige wettelijke kader.....	12
2. Vragenronde	14
2.1. Vragen en bemerkingen van de heer Jo De Ro.....	14
2.2. Vragen en bemerkingen van de heer Koen Daniëls	15
2.3. Vragen en bemerkingen van de heer Kris Van Dijck.....	15
2.4. Vragen en bemerkingen van mevrouw Kathleen Helsen	15
3. Antwoorden van mevrouw Estelle Cantillon	15
Gebruikte afkortingen	19
Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	
Bijlage 1: Presentatie van mevrouw Estelle Cantillon	
Bijlage 2: Publicatie van Hastings en Weinstein over schoolkeuze	

De Commissie voor Onderwijs organiseerde in maart 2015 zes hoorzittingen over het Inschrijvingsdecreet. Tijdens de vijfde hoorzitting op 31 maart 2015 kwam mevrouw Estelle Cantillon, professor Economie aan de ULB aan bod. De bijhorende PowerPointpresentatie is als bijlage terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting door mevrouw Estelle Cantillon

1.1. Inleiding

Mevrouw *Estelle Cantillon* coördineert een netwerk van onderzoekers in Europa dat de inschrijvings- en toelatingsprocedures van scholen onderzoekt. Er bestaat veel onderzoek over schoolkeuze. De prijs van de Zweedse Rijksbank voor Economische Wetenschappen ter nagedachtenis aan Alfred Nobel is in 2012 zelfs toegekend aan twee onderzoekers die de applicatie van marktontwerpen op schoolkeuze hebben onderzocht.

Een groot gedeelte van de uiteenzetting heeft betrekking op de basisconcepten van de ontwikkeling en het ontwerp van inschrijvingsprocedures. Vervolgens zal professor Cantillon haar mening geven over het huidige Inschrijvingsdecreet, aangevuld met wat aanvullende commentaren die op de situatie in andere Europese landen zijn gebaseerd. Ze wil aan de hand van beste praktijken uit het buitenland inzake inschrijvingen, een aantal ideeën aanbrengen en aanbevelingen formuleren om de doelen van het Inschrijvingsdecreet beter te bereiken.

Ze geeft allereerst wat achtergrondinformatie die gekend moet zijn voor elders toegepaste praktijken kunnen worden overgenomen. In andere landen bevindt de schoolkeuze zich in een heel andere context. In de meeste landen bestaat er met betrekking tot die keuze geen traditie. Tot niet zo lang geleden werden leerlingen aan een school in hun buurt toegewezen. De schoolkeuze is in heel wat school-districten ter wereld progressief ingevoerd. Nu bestaat er op die plaatsen een inschrijvingsprocedure.

België bevindt zich in zekere zin aan het andere uiterste van het spectrum. Hier bestaat immers een lange traditie op het vlak van keuze. Recent zijn een aantal inperkingen ingevoerd, om ervoor te zorgen dat iedereen op dezelfde wijze toegang tot de schoolkeuze heeft. De Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap hebben om gelijkheidsredenen regels ingevoerd. Het eerste Vlaamse decreet stamt uit 2003. De Franse Gemeenschap heeft in 2008 een decreet ingevoerd.

Wat het eerste decreet betreft, merkt ze op dat alle systemen een ander startpunt kennen. Dit heeft een effect op wat in België en in andere landen politiek haalbaar is. Er mag van een inschrijvingsprocedure trouwens niet te veel worden verwacht. Het is geen magisch middel.

1.2. Basisconcepten

Een inschrijvingsprocedure tracht het aanbod of het aantal plaatsen in de scholen, te koppelen aan de vraag van de ouders. De vraag van de ouders wordt als gegeven gehanteerd. Het is een poging vraag en aanbod met elkaar in overeenstemming te brengen.

In België wordt de voorkeur van de ouders ernstig genomen. De procedure heeft enkel een effect op de samenstelling van de scholierenpopulatie indien de vraag het aanbod overtreft. Indien iedereen in de school van zijn eerste keuze terecht kan, verandert een inschrijvingsprocedure niets.

Alvorens daar dieper op in te gaan, verduidelijkt professor Cantillon twee onderscheiden termen. Congestie ontstaat als iedereen naar dezelfde school wil. Een paar scholen, vaak als elitescholen omschreven, trekken de bulk van de vraag aan. Veel andere scholen kennen geen grote vraag. Als er een congestieprobleem is, moet worden uitgedokterd welke scholen met een excessieve vraag worden geconfronteerd en welke scholieren de plaatsen in die scholen krijgen.

Saturatie is karakteriserend voor een systeem met een aantal plaatsen dat in de buurt ligt van het aantal jongeren die een plaats nodig hebben. Dit probleem bestaat in een paar grote steden in België. Hoewel het om twee verschillende problemen gaat, wil de overheid een aantal regels invoeren om uit te vissen wie de plaatsen krijgt indien de vraag groter is dan het aanbod.

Inschrijvingsprocedures zijn ontworpen om de koppeling tussen scholieren en scholen te organiseren. De procedure zal uitwijzen welke jongeren naar welke scholen gaan. Alle inschrijvingsprocedures bestaan uit drie elementen. Er is een geheel van regels betreffende de participatie. Dat maakt het ouders mogelijk hun voorkeuren met betrekking tot scholen uit te spreken. Vervolgens zijn er criteria om te beoordelen welke kinderen in welke scholen voorrang krijgen. Tot slot is er een algoritme.

De politiek moet zich op het tweede element focussen. Het is mogelijk dat er slechts één plaats is en dat twee kinderen die plaats allebei willen. De vraag is dan welk kind de plaats krijgt. Dat is een politieke beslissing. Elke beslissing zal een winnaar en een verliezer opleveren. Dat is de kern van politiek. Beide andere elementen staan ten dienste van de te bereiken doelen. Er bestaat veel onderzoek over de goede en slechte kanten van een dergelijk systeem. Beide elementen zijn minder ingewikkeld. Op basis van onderzoek zijn al veel aanbevelingen geformuleerd. Het is duidelijk wat goed en slecht is. Het politieke onderdeel vergt echter discussie. Dat is een keuze die de samenleving moet maken.

Het eerste element heeft betrekking op de ouderparticipatie. Er moet worden bepaald hoe ouders aan de inschrijvingsprocedure kunnen deelnemen. Uit onderzoek blijkt dat de beslissing hierover een groot effect kan hebben op de participatie en op de wijze waarop een procedure aan de gestelde wensen voldoet.

Participatie is belangrijk. Indien een procedure wordt ontworpen die enkel 20 procent van de ouders in staat stelt te participeren en die de rest later, na de eerste koppeling, aan bod laat komen, zal het veel moeilijker worden het politieke doel te bereiken. De verschillende procedures overal ter wereld kennen grote verschillen met betrekking tot de participatie. Indien het ouders niet is toegestaan hun voorkeur te uiten, zal het moeilijker zijn op die voorkeuren in te gaan.

Wat participatie betreft, zijn er verschillende beste praktijken. De vraag is hoe gemakkelijk de participatie is. Het systeem kan erin bestaan dat iedereen automatisch wordt gevraagd te participeren. Het systeem kan ook meer vrijwillige actie van de betrokkenen vereisen. Daarnaast is de timing van de procedure van belang.

Met betrekking tot de mogelijkheid de eigen voorkeuren uit te drukken, zou de basisregel erin moeten bestaan dat meer informatie beter is. Hoe meer ouders de kans krijgen hun voorkeuren uit te drukken, hoe beter. Het ligt voor de hand dat dit het ook gemakkelijker maakt aan de voorkeuren te voldoen.

In de meeste landen is het aan de ouders toegelaten scholen in een rangorde te plaatsen. Meestal gaat het slechts om een beperkt aantal scholen. In Vlaanderen mogen ouders vrij veel scholen in een rangorde plaatsen. In sommige landen, gaat het om vijf, drie of slechts twee scholen. Hongarije is het enige land dat professor Cantillon kent waar geen enkele beperking bestaat. Aan het andere uiteinde

bevindt zich Estland, waar ouders kunnen vermelden welke drie scholen het meest aanvaardbaar zijn. Ze mogen evenwel niet vermelden welke van die drie scholen echt hun voorkeur geniet.

Onderzoek heeft aangetoond dat de invoering van veel beperkingen in de wijze waarop ouders hun voorkeur kunnen uiten, ertoe leidt dat ouders steeds meer de nood voelen om strategisch te denken. Indien ouders twee scholen in een ranking mogen opnemen en beide scholen van hun voorkeur allebei zeer populair zijn, weten ze dat er een kans is dat er geen plaats zal zijn. Die twee scholen bovenaan de ranking plaatsen, is dan ook zeer riskant. Ze zullen waarschijnlijk een van beide scholen als eerste keuze aanduiden en vervolgens als tweede keuze voor een veilige school kiezen. Een veilige school is een school die ze niet heel goed, maar wel aanvaardbaar vinden, en waar ze met een hoge waarschijnlijkheid plaats kunnen vinden. Op die manier zijn ze zeker dat hun kind, indien er in de eerste school geen plaats is, toch een plaats zal krijgen. Ze riskeren niet alles te verliezen. Aangezien ze het nodig achten strategisch te denken, zullen ze niet hun echte voorkeur vermelden.

Om beslissingen te kunnen nemen, is informatie zeer belangrijk. Het ligt dan ook voor de hand dat er veel empirisch bewijsmateriaal is. Ouders brengen de beschikbare informatie in rekening. Indien uit een kwaliteitsverslag over een school blijkt dat de kwaliteit is veranderd, blijkt de vraag van de ouders om plaatsen in die school sterk te stijgen of te dalen. De ouders reageren op die informatie. Niet alle ouders beschikken echter in dezelfde mate over dergelijke informatie. Dat informatie beschikbaar is, betekent niet dat alle ouders die informatie ook kunnen gebruiken. Er is onderzoek gepleegd naar de wijze waarop informatie wordt gepresenteerd. Dat moet gebeuren op een wijze die het alle ouders mogelijk maakt de informatie te gebruiken.

De ouders in gezinnen met een laag inkomen lijken disproportioneel te worden beïnvloed door de manier waarop de informatie wordt gepresenteerd. Er is bewijs dat suggereert dat de ouders in gezinnen met een laag inkomen de afstand belangrijker vinden dan de kwaliteit. Ze ruilen de kwaliteit van een school in voor de afstand tot de woning. Dat lijkt te verschillen van de benadering van gezinnen met een hoog inkomen. Daaruit is dan geconcludeerd dat gezinnen met lage inkomens zich minder om kwaliteit bekommeren.

Recent onderzoek suggereert echter dat dit niet het echte punt is. Het punt is de wijze waarop de gezinnen de informatie over kwaliteit kunnen vinden en gebruiken. In dat verband is in de Amerikaanse stad Charlotte een interessant experiment uitgevoerd. Het experiment heeft betrekking op gezinnen met een laag inkomen in bepaalde districten. In plaats van deze mensen een lijst te geven waarop alle scholen alfabetisch en met gestandaardiseerde kwaliteitsgegevens staan genoteerd, krijgen ze informatie die op maat van elk gezin is opgesteld. Ze krijgen te horen welke scholen in hun buurt op kwalitatief vlak perfect zijn en welke scholen het voorgaande jaar een negatief rapport hebben gekregen. Er is een grote beweging in de richting van de betere scholen. Dat is een belangrijke vaststelling.

Het tweede element heeft betrekking op de politieke discussies. Als twee kinderen naar dezelfde school willen en er slechts één plaats over is, moet een kind worden gekozen. De vraag welk kind het moet worden, is een politieke vraag.

Professor Cantillon onderscheidt twee prioriteitentypes, namelijk de absolute en de conditionele prioriteiten. De absolute prioriteiten zijn van toepassing onafhankelijk van de kinderen die voordien al zijn aanvaard. In België geldt dit voor de verwanten. Zelfs als een school al 150 kinderen met verwanten heeft aanvaard, kunnen andere kinderen nog steeds van deze prioriteit genieten. Als er een verwante in de school is, zullen ze worden aanvaard. Ze krijgen voorrang op

de kinderen zonder verwanten in de school. De conditionele prioriteiten zijn echter afhankelijk van het aantal scholieren die al zijn aanvaard. De diversiteitsdoelen vallen hieronder. Een school kan een GOK-leerling boven een niet-GOK-leerling aanvaarden op basis van de huidige samenstelling van de schoolpopulatie.

Het is belangrijk dat het systeem een volgorde van prioriteiten kent. Dat staat overigens al in het decreet. Het is immers mogelijk dat er meerdere doelen en conflicterende prioriteiten zijn. Er kan een absolute prioriteit worden verleend aan kinderen met verwanten in de school en aan de kinderen van leerkrachten. Indien er slechts één plaats over is, moet misschien worden gekozen tussen een kind met een verwante in de school en het kind van een leerkracht. Het is belangrijk dat de voorrang in dergelijke gevallen wordt gespecificeerd.

Voor elke prioriteit moeten criteria worden opgesteld die het mogelijk maken te bepalen wie van de prioriteit kan genieten. Idealiter gaat het om automatische criteria. Het zou mogelijk moeten zijn aan de hand van een zeer minimale hoeveelheid informatie, zoals de naam, het adres en de nationaliteit van het kind, te bepalen van welke prioriteit het kan genieten. Dit moet ook verifieerbaar zijn. De claim ten aanzien van een school van een bepaalde prioriteit te kunnen genieten, zou niet mogen volstaan. Het moet mogelijk zijn deze informatie ook te verifiëren. In ideale omstandigheden is dit uiteraard allemaal ook op de doelen van de prioriteiten gealigneerd.

Het lijkt erop dat Vlaanderen momenteel een voorsprong op veel andere landen heeft. In Vlaanderen worden al veel individuele karakteristieken gebruikt. In sommige landen is het niet mogelijk de individuele karakteristieken van kinderen te gebruiken om prioriteiten te bepalen. In andere landen zijn de karakteristieken die in rekening kunnen worden gebracht, beperkt. In de Verenigde Staten is het niet meer mogelijk op basis van ras te discrimineren.

Soms is de informatie gebaseerd op de censusgegevens, zoals de buurt waarin het kind leeft. Het voordeel is dat deze informatie automatisch gegenereerd wordt, en verifieerbaar is, maar deze informatie is natuurlijk ook minder specifiek.

Indien alle politieke doelen en de bijbehorende prioriteiten zijn bepaald, zullen bepaalde groepen van kinderen van bepaalde prioriteiten kunnen genieten. Indien twee kinderen met verwanten in de school de laatste overgebleven plaats willen, kan de beslissing echter niet op basis van deze prioriteit worden genomen. Om te bepalen welk van de twee kinderen met verwanten wordt aanvaard, is er behoefte aan regels voor gelijkspel. Professor Cantillon benadrukt dat deze regels niet dezelfde status hebben als de prioriteiten. Ze zijn immers niet bedoeld om een politiek doel te bereiken. Om die reden zullen die regels in de procedure op een andere wijze worden benaderd.

Het laatste element met betrekking tot de procedures bestaat uit de algoritmes. De regels in verband met participatie en prioriteiten kunnen worden beschouwd als de voorkeuren van de ouders en van de scholen. Daarnaast is er nog de informatie over het aantal plaatsen in de scholen. Op basis van al deze informatie is het nog steeds niet gemakkelijk uit te dokteren welke kinderen aan welke scholen kunnen worden toegewezen.

Professor Cantillon illustreert dit aan de hand van een voorbeeld. Er zijn drie scholen, genaamd A, B en C. Er zijn drie kinderen, genaamd Laura, Romane en Theo. Elke school beschikt slechts over één plaats. De prioriteiten met betrekking tot school A zijn gekend. Laura heeft prioriteit over Romane en Theo omdat ze een verwante in de school heeft. In school B heeft Romane prioriteit. In school C heeft Laura prioriteit over Romane en Theo. De voorkeuren zijn eveneens gekend. Laura prefereert school A, waar haar grote zus zit, en vervolgens school B en school C.

Romane prefereert school A, vervolgens school B en dan school C. Theo prefereert school B, vervolgens school A en dan school C. De voorkeur van de kinderen maakt al een en ander duidelijk. Voor twee kinderen vormt school A de eerste keuze. Aangezien er slechts één plaats is, is de vraag excessief. School C is voor iedereen de laatste keuze. Dit kan een gettoschool of een minder populaire school zijn. Er zijn verschillende manieren waarop de drie kinderen aan scholen kunnen worden toegewezen. Het kan erop neerkomen dat Laura naar school A, Romane naar school B en Theo naar school C gaat. Het kan er eveneens op neerkomen dat Laura naar school A, Theo naar school B en Romane naar school C gaat.

De bestaande praktijken zijn soms zeer creatief. Het lijkt wel alsof mensen overal ter wereld het wiel opnieuw uitvinden. Soms zijn deze creatieve manieren duidelijk. In andere gevallen worden vergissingen begaan. Professor Cantillon verwijst in dit verband naar twee algoritmes die in België recent zijn gebruikt of nog worden gebruikt.

Het eerste algoritme wordt het algoritme van de eerste voorkeur of het Boston-mechanisme genoemd. In Vlaanderen wordt vaak over de maximalisatie van de eerste voorkeur gesproken. De ouders geven hun voorkeur door. Het betreft een rangorde van alle scholen. De aanvragen worden doorgegeven aan de school die de eerste keuze vormt. Die school zal aanvaarden op basis van de prioriteiten en de eigen capaciteit. De afgewezen aanvragen worden voorgelegd aan de school die de tweede keuze vormt. Ook hier gebeurt de aanvaarding op basis van de prioriteiten en de capaciteit.

In het net aangehaalde voorbeeld betekent dit dat de aanvragen van Laura en van Romane naar school A worden gestuurd. De aanvraag van Theo gaat naar school B. School A ontvangt twee aanvragen en moet bijgevolg een keuze maken. Aangezien Laura prioriteit over Romane heeft, zal de school haar aanvaarden en de aanvraag van Romane afwijzen. Op het einde van de eerste ronde heeft Laura een plaats in school A en Theo een plaats in school B. Tijdens de tweede ronde wordt de aanvraag van Romane naar school B gestuurd. Aangezien het hele proces is geautomatiseerd, neemt dit uiteraard slechts enkele minuten in beslag. Romane heeft pech, want de laatste plaats in school B is al aan Theo gegeven. In de derde ronde vertrekt de aanvraag van Romane naar school C, waar ze wordt aanvaard. Dat is de toewijzing op basis van deze procedure.

Het is mogelijk dat de ouders van Romane slim zijn en begrijpen wat er zal gebeuren. School A is zeer populair. Aangezien de prioriteiten niet van toepassing zijn, is het niet waarschijnlijk dat Romane een plaats in die school zal krijgen. In plaats van school A op de eerste plaats te zetten, zouden ze beter, zelfs al is dit niet hun echte eerste keuze, school B eerst plaatsen. In dat geval zou de aanvraag van Romane tijdens de eerste ronde bij school B terechtkomen. In dat geval zou school A slechts één aanvraag ontvangen. School B zou tijdens de eerste ronde de aanvragen van Romane en Theo ontvangen. Aangezien Romane prioriteit over Theo heeft, zou zij de plaats in school B krijgen. Dat betekent dat mensen ten gevolge van dit algoritme voordelen uit het strategisch denken kunnen putten.

Dit algoritme is wereldwijd populair. Het lijkt ook zinvol te zijn. Het betreft immers een poging het aantal kinderen te maximaliseren dat in de school van de eerste keuze terechtkomt. Hetzelfde geldt voor het aantal kinderen in de scholen van de tweede keuze. Het algoritme lijkt de voorkeuren beter te respecteren. Het probleem is dat de ingediende voorkeuren niet de echte voorkeuren zijn.

Er bestaat heel wat onderzoek en empirisch bewijsmateriaal over dit veelgebruikt algoritme. Daaruit blijkt dat niet alle ouders in gelijke mate tot strategisch denken in staat zijn. Professor Cantillon verwijst in dit verband naar twee specifieke onderzoeken.

Het eerste onderzoek is van professor Abdulkadiroglu en anderen. Het heeft betrekking op de openbare scholen in Boston voor de hervorming van de procedures in 2006. Voordien werd daar het algoritme van de eerste voorkeur gebruikt. Dat leidde tot denkfouten. Als twee scholen zeer populair zijn en allicht al tijdens de eerste ronde zullen worden gevuld, is het dom deze scholen als eerste en tweede keuze te vermelden. Als een kind tijdens de eerste ronde niet in de eerste school wordt aanvaard, zal het tijdens de tweede ronde zeker niet in de tweede school worden aanvaard. De onderzoekers hebben ontdekt dat Afro-Amerikanen en mensen met recht op voedselhulp deze vergissing het vaakst maakten. Wie niet in staat is strategisch te denken, ondervindt hier nadelen van. Deze procedure kan ertoe leiden dat het lijkt alsof kinderen hun prioriteit verliezen.

Dit herintroduceert de politieke discussie over correcties en over de doelstellingen van de prioriteiten. Het is de bedoeling alle ouders gelijk te behandelen. Dergelijke procedures lijken echter een prioriteit te geven aan de ouders die strategisch kunnen denken. Hoewel de correlatie niet perfect is, is er blijkbaar een verband met de sociaal-economische status en dergelijke gegevens.

In Barcelona wordt nog steeds het Boston-mechanisme gebruikt. De professoren Calsamiglia en Güell hebben ontdekt dat de ouders in Barcelona de scholen aanduiden waar hun kinderen echt van een prioriteitsregel kunnen genieten. Ze willen aan de hand van het algoritme uitvissen waar hun kinderen echt een kans hebben en in welke acceptabele school ze binnen kunnen geraken. Die school wordt dan als eerste keuze opgegeven. De ouders die niet de school waar ze prioriteit hebben, als eerste voorkeur aanduiden, en dus risico nemen, lijken ook de ouders te zijn die een extra optie hebben, bijvoorbeeld een private school.

Professor Cantillon vindt dit algoritme om deze redenen niet het beste. Ze wil dan ook een tweede mogelijk algoritme toelichten.

Het algoritme met uitgestelde aanvaarding van schoolvoorstellen vormt de basis van veel procedures in Vlaanderen. De ouders duiden hun voorkeuren aan. De scholen bieden de leerlingen de plaatsen van hogere prioriteiten aan tot de grenzen van de capaciteit zijn bereikt. De leerlingen aanvaardden tijdelijk een plaats in de school van hun voorkeur. De scholen met een resterende capaciteit bieden de volgende groep leerlingen met prioriteiten de overgebleven plaatsen aan. De leerlingen kijken naar de nieuwe aanbiedingen en naar de aanbiedingen die ze al eerder hebben ontvangen. Hieruit kiezen ze de beste aanbieding.

In het reeds gebruikte voorbeeld krijgt Laura tijdens de eerste ronde een aanbod van school A en school C en Romane een aanbod van school B. Laura is de gelukkige van de drie. Zij krijgt twee aanbiedingen en kiest voor school A, wat sowieso de school is die ze verkiest. Romane houdt school B. Het aanbod van school C is afgewezen. Tijdens de volgende ronde stuurt school C een aanbod naar een Romane. Romane beschikt nu over het aanbod school B en van school C. Aangezien ze school B verkiest, verwierpt ze het aanbod van school C. Vervolgens zal school C een aanbod doen aan Theo, die dit aanbod ook aanvaardt.

Dat is het resultaat van deze procedure. Het is in dit geval bijna altijd in het belang van de leerlingen dat ze hun echte voorkeuren doorgeven.

Er zijn veel potentiële algoritmes waarmee kan worden gewerkt. Het is de bedoeling uit te vissen hoe de keuze tussen deze algoritmes moet worden gemaakt. Een manier om te kiezen, is door enkel de algoritmes te beschouwen die voldoen aan een aantal wenselijke minimale eigenschappen. De eerste eigenschap is het respect voor de voorkeuren (efficiëntie). Dat betekent dat twee leerlingen aan het einde van de procedure geen zin mogen hebben om met elkaar van school te ruilen. Een dergelijke toewijzing van kinderen zou geen respect voor de voorkeuren inhouden.

De tweede eigenschap is de strategische simpliciteit. Deze zeer belangrijke eigenschap houdt in dat het in het beste belang van de ouders moet zijn de echte voorkeur in te vullen. De derde eigenschap is het respect voor de prioriteiten. Op het einde van de procedure mag niet blijken dat een leerling niet door de school van zijn voorkeur is aanvaard en dat die school iemand met een lagere prioriteit wel heeft aanvaard.

Het slechte nieuws is dat dit onmogelijk is. Er is geen enkel algoritme dat deze drie minimale eisen respecteert. Dat betekent dat een keuze moet worden gemaakt. Dat is een politieke beslissing. Volgens professor Cantillon vormen twee algoritmen de beste opties, namelijk het algoritme met uitgestelde aanvaarding op basis van studentenvoorstellen en het zogenaamde 'top trading cycle algorithm'. Wegens tijdgebrek wordt dit laatste algoritme niet verder toegelicht (zie bladzijde 19 en 20 van de presentatie in de bijlage).

Professor Cantillon wil het nog even over de politieke beslissingen hebben. Het is onmogelijk met betrekking tot alle drie de eigenschappen een bevredigend resultaat te boeken. Er moet een keuze worden gemaakt. Gedurende lange tijd overheerste de gedachte dat de trade-off niet zo belangrijk was. Het algoritme met uitgestelde aanvaarding op basis van studentenvoorstellen zou geen grote impact hebben op het respect voor de voorkeuren. Daardoor leek het beter de prioriteiten te respecteren. Recent onderzoek door professor Calsimiglia en professor Miralles heeft echter aangetoond dat in een echt gesatureerd of gecongesteerd schoolsysteem, zoals in Antwerpen, Brussel en alle grote steden in Vlaanderen, een grote spanning tussen het respect voor de prioriteiten en het respect voor de voorkeuren ontstaat. Beleidsmakers moeten dus goed nadenken over welk algoritme men kiest.

Professor Cantillon geeft de voordelen van de beide. Het 'top trading cycle' algoritme respecteert de voorkeuren, maar het zou kunnen dat op het einde van de procedure bijvoorbeeld iemand met een broer of zus in een bepaalde school niet wordt geaccepteerd, hoewel hij in principe prioriteit heeft, terwijl dat bij iemand met een lagere prioriteit wel zo is. Men moet daar dus op voorbereid zijn. Dit systeem is echter duidelijk beter als het erom gaat te voldoen aan de vraag van de ouders als het systeem stopt en verzadigd is. Dit wordt op dit moment in de Verenigde Staten in New Orleans gebruikt.

Het voordeel van de prioriteiten te respecteren, is dat het meer rechtszekerheid biedt: je neemt een aantal prioriteiten op in de wet en respecteert die. Daarom gebruikte men in alle hervormingen van de afgelopen tien jaar vooral het algoritme met uitgestelde aanvaarding waarbij studenten de voorstellen doen. Je zult dan nooit een student hebben die dit juridisch aanvecht omdat de wet zegt dat hij prioriteit heeft en een andere student met een lagere prioriteit werd aanvaard. Deze procedure wordt op veel plaatsen gebruikt, zoals Boston, New York, Chicago en veel districten in het Verenigd Koninkrijk. Het is beter vanuit het oogpunt van het implementeren van de politieke doelstellingen.

Het ene moet dus tegen het andere worden afgewogen. Er zijn trouwens tussenoplossingen mogelijk. Men zou kunnen beslissen dat men niet helemaal tot het uiterste wil gaan, dat er prioriteiten zijn waarover men bereid is een tussenoplossing te aanvaarden. Men zou bijvoorbeeld kunnen beslissen dat men enerzijds niet wil onderhandelen over het element van de broers of zussen omdat men dat te belangrijk vindt, omdat men ervoor wil zorgen dat alle broers of zussen een plaats krijgen, maar dat men er anderzijds geen probleem mee heeft dat iemand die wat verder woont binnen geraakt, in tegenstelling tot iemand die wat dichterbij woont. Dat is technisch perfect mogelijk.

Professor Cantillon is een groot voorstander van strategisch eenvoudige procedures. Strategische complexiteit kan ontstaan uit vier verschillende elementen met

betrekking tot de manier waarop de procedure is ontworpen. Als een procedure ouders niet de kans geeft hun voorkeuren volledig uit te drukken, dan zal er sprake zijn van strategische spelletjes. Dat vergroot de strategische complexiteit voor ouders. Ook bij prioriteitscriteria die steunen op zelfrapportage, zullen mensen uitvissen welke prioriteit in hun voordeel is. Als ze bijvoorbeeld willen genieten van de GOK-voordelen, omdat dat hen beter lijkt, dan zullen ze met documenten komen aanzetten om dat te bewijzen. Als het in een bepaalde school echter beter is om een niet-GOK-leerling te zijn, dan zou het kunnen dat ze niets aangeven. Daarom zijn criteria die niet rekenen op zelfrapportage wenselijk. Ook algoritmes die strategisch gedrag teweegbrengen, zijn strategisch complex, net als de regels bij gelijkspel. Dat is belangrijk, want Vlaanderen heeft dat nu. Dat zijn regels die afhangen van de positie van de school in de door leerlingen aangegeven voorkeuren. Ook dat geeft aanleiding tot de behoefte om een strategie te ontwikkelen. Als je immers weet dat je aanvraag anders zal worden behandeld naargelang je had aangegeven dat de school je eerste of tweede keuze is, dan zal je twee keer nadenken voor je een school op de eerste of de tweede plaats rangschikt.

Strategisch eenvoudige procedures hebben drie grote voordelen. Ten eerste zijn ze gemakkelijk om ouders van advies te voorzien. Dat is heel belangrijk. Het beste dat ze kunnen doen, is gewoon hun echte voorkeur aangeven. Het is gemakkelijk om dit op websites te zetten. Voor schooladviseurs is het gemakkelijk te verstrekken informatie. Op plaatsen waar ze geen strategisch eenvoudige procedure hebben, zie je dat er ouderfora zijn die advies geven over hoe men strategisch tewerk moet gaan. Bij een strategisch eenvoudige procedure moet je echter gewoon beslissen wat je eerste, tweede en derde keuze is.

Ten tweede zijn strategisch eenvoudige procedures veel billijker. Bewijsmateriaal uit Boston en Barcelona geeft aan dat niet elke ouder het vermogen heeft om het strategisch te spelen. Meestal is er ook een correlatie met sociaal-economische factoren.

Ten derde is er het element van het genereren van data. Ook dat is belangrijk. Ingebrachte voorkeuren van een strategisch eenvoudige procedure kunnen worden gebruikt om de echte vraag met betrekking tot scholen te meten. Dat zijn immers de echte voorkeuren. Men kan die gebruiken om het systeem te monitoren en het aanbod van scholen bij te stellen.

Diversiteitsdoelstellingen zijn overal belangrijk. Dan gaat het niet noodzakelijk over sociaal-economische diversiteit. Het zou kunnen gaan over raciale diversiteit of over academische diversiteit. Zowel de vraag als het aanbod hebben hun weerslag op diversiteit. Men zou op de beide dimensies moeten inwerken. Aan de aanbodzijde is de inschrijvingsprocedure van belang. Men kan dit doen door het toewijzen van plaatsen aan kinderen te beïnvloeden in functie van hun eigenschappen. Er zijn heel wat slecht ontworpen of onzinnige systemen wat dat betreft. Vlaanderen heeft een voorsprong ten opzichte van veel andere landen. Als je diversiteit als een kwestie van twee groepen studenten bekijkt, bijvoorbeeld GOK en niet-GOK in het geval van Vlaanderen, dan is er sprake van een systeem van dubbele quota. Multiële quota worden ook elders gebruikt, bijvoorbeeld in sommige openbare scholen in Chicago, Denver en New York City. In Chicago streeft men naar sociaal-economische diversiteit, in Denver en New York naar academische diversiteit. Daar is er sprake van meer dan twee groepen, van het eerste, tweede, derde en vierde kwartiel van de verdeling. Men werkt er dus met vier quota, maar het is hetzelfde principe. In het Verenigd Koninkrijk noemt men dit 'banding'. In een minderheid van de schooldistricten wordt daar ook gekeken naar zowel academische als sociaal-economische diversiteit: 5 à 10 procent van de schooldistricten gebruikt iets dergelijks.

Aan de vraagzijde kan men ouders met een minder bevoorrechte achtergrond overtuigen om een aanvraag te doen in witte scholen, en vice versa. Hier gaat het dus meer over gedragsaspecten. Eerder was er de vraag of die ouders met lagere inkomens eigenlijk wel een andere voorkeur hebben als het gaat over kwaliteit en afstand. Dat is tot dusver een groot vraagteken wat de empirische bewijsovervoering betreft. Datavergaring speelt een belangrijke rol ter zake. De gedragswetenschappen leren ons dat de manier waarop scholen worden opgelijst, alfabetisch of anders, bepaalde keuzes kunnen suggereren. Dat kan een grote impact hebben op voorkeuren.

Bij het opstellen van prioriteiten moet men er zeker van zijn dat men begrijpt welke impact die kunnen hebben. Kan er een effect zijn op het gedrag van andere stakeholders, of op andere beslissingen die mensen nemen als het gaat over waar ze wonen, welke carrières ze kiezen, waar ze willen lesgeven enzovoort? Onderzoeken uit Zweden en Roemenië leren dat, als je er een politiek op nahoudt die de samenstelling van de leerlingenpopulatie significant wijzigt, je naderhand een grote beweging ziet bij leraren. Leraren gaan liever naar scholen met betere studenten. Het is dus belangrijk er rekening mee te houden dat leraren ook mensen zijn, die kiezen waar ze willen lesgeven.

1.3. Bespreking van het huidige wettelijke kader

Professor Cantillon komt vervolgens tot haar opinie over het huidige wettelijke kader. Prioriteiten zijn eigenlijk politieke beslissingen. Je zou kunnen stellen dat er geen goede of slechte politieke beslissingen zijn. Het zijn keuzes van een maatschappij. Ze ziet echter wel drie potentiële zwaktes, gezien de doelstellingen bepaald in het huidige Inschrijvingsdecreet. Het decreet stelt het systeem van dubbele quota in, met als doel de desegregatie. Dat systeem begint echter te werken na de twee andere prioriteitengroepen, namelijk broers en zussen en de kinderen van het personeel. In Brussel komt dat nog na een derde groep, namelijk kinderen van ouders die Nederlands kunnen spreken. Dit zit dus lager in de hiërarchie. Als de eerste prioriteitengroepen niet kunnen worden verzoend met diversiteit, dan zal diversiteit achterop komen. Uit het decreet blijkt niet duidelijk of diversiteit een doelstelling van de tweede orde is, maar als je kijkt naar de manier waarop de prioriteiten worden gedefinieerd, dan lijkt het een doelstelling van de tweede orde te zijn. Dat moet misschien worden verduidelijkt.

Ook is het toewijzen aan de categorieën GOK en niet-GOK grotendeels gebaseerd op het zelf aangeven door ouders. De parlementsleden zouden moeten kunnen antwoorden op de vraag of strategisch denken in dat geval mogelijk is. Ook hebben kinderen van personeelsleden prioriteit. Professor Cantillon meent dat dit aan scholen die al in moeilijkheden zijn, schade zou kunnen toebrengen. Men zou dit kunnen veranderen door te bepalen dat kinderen van personeel prioriteit zouden krijgen in de vijf of zes scholen rond de huidige school. Dat zou geen schade toebrengen aan een van de gettoscholen waar er mogelijk een goede leraar lesgeeft.

Het meest courante algoritme is gebaseerd op dat van de uitgestelde aanvaarding waarbij het de school is die voorstellen doet. De enige afwijking is die met betrekking tot de regels in het geval van een gelijkspel. Dan gaat het over de positie van de school in de opgegeven voorkeuren. Professor Cantillon meent dat dit strategische complexiteit introduceert. Dit moet dus worden vermeden. Men moet ook nadenken over het criterium afstand. Dat is vatbaar voor manipulatie, maar er kunnen ook neveneffecten zijn op het vlak van residentiële segregatie. Haar aanbeveling is dat men zou kiezen voor het algoritme van de uitgestelde aanvaarding waarbij het de leerling is die voorstellen doet, of voor het 'top trading cycle' algoritme, en dat men zeker elke gelijkspelregel op basis van voorkeuren zou vermijden.

Er moet een zekere mate van lokaal maatwerk zijn, zeker als men streeft naar sociale diversiteit. Elk schooldistrict is immers verschillend en heeft een verschillende leerlingenpopulatie. Dat zorgt er ook meer voor dat de belangrijkste stakeholders in het systeem mee zijn. Lokaal maatwerk heeft dus heel wat voordelen. Dat Vlaanderen LOP's heeft, is uitzonderlijk, vergeleken met de meeste andere landen die de professor heeft bekeken. Vele landen gebruiken één aanpak die voor iedereen zou moeten passen, en als er al maatwerk is, dan is er geen coördinatie. Dat kan leiden tot allerlei externe gevolgen, waarbij men van diverse scholen toestaat dat ze verschillende prioriteitscriteria hebben. Daarmee krijg je gewoon problemen. Berlijn is een voorbeeld hiervan. De professor verwijst naar het profiel met betrekking tot de middelbare scholen in Duitsland op <http://www.matching-in-practice.eu>. Daar zie je een hoop van die negatieve neveneffecten, veroorzaakt door het feit dat de scholen niet worden gecoördineerd.

Brussel is een speciaal element. De Vlaamse Gemeenschap heeft er geen volledige controle over het schoolsysteem. Er zijn drie overlappende systemen, met heel wat leerlingenbewegingen ertussen. Om een idee te geven: uit cijfers van het LOP voor het basisonderwijs in Brussel bleek dat er ongeveer 150 aanvragen waren voor 100 plaatsen in de eerste jaren van de kleuterklas. Ze waren echter ook de eerste om de registratie te openen. De Europese scholen geven onderwijs aan slechts 40 procent van de leerlingen die in aanmerking komen voor een Europese school, wat betekent dat de overige 60 procent verspreid zit over de Nederlandstalige en de Franstalige scholen. Er is dus coördinatie nodig. Er zou minimaal sprake moeten zijn van een gemeenschappelijke timing en een gecentraliseerd indieningsproces. Dat betekent niet dat men dezelfde prioriteiten en criteria moet hebben. Dat is allemaal compatibel. Men zou echter op zijn minst alle dubbele registraties kunnen vermijden die nu gebeuren. Men zou dus wat meer kunnen doen door beter te coördineren. Dat is moeilijk, maar de professor benadrukt dat de minder bevoorrechte families de grootste begunstigden van een dergelijke coördinatie zouden zijn.

Men moet ervoor zorgen dat er zoiets is als het recht op een school. Nu staat dat in het decreet. De implementatie is wat vager. Dat is overal zo. Overal waar er een inschrijvingsprocedure is, is er zoveel nadruk op het respecteren van de voorkeuren en het beheersen van het overaanbod, dat wat er met de leerlingen gebeurt die tijdens de procedure geen plaats hebben gekregen, soms verwordt tot een soort voetnoot in een tekst. Het is geen voetnoot in Duitsland, waar men voor de middelbare scholen werkt met de notie van 'aanvaardbare school'. Kinderen moeten beslissen of ze voor het algemeen, technisch of beroepsonderwijs gaan. Kiezen ze bijvoorbeeld voor scholen voor algemeen onderwijs, dan zorgt het schooldistrict ervoor dat, als ze geen plaats kregen via de procedure, ze een plaats krijgen in een school voor algemeen onderwijs in hun buurt. Als het nodig is, creëert het district dan een extra plaats. Dat is belangrijk.

Professor Cantillon heeft nog een radicaler idee om ervoor te zorgen dat iedereen een plaats krijgt (zie bladzijde 40 van de presentatie in de bijlage), maar ze meent dat men daar niet rijp voor is. Ze begrijpt dat een van de redenen om het decreet aan te passen, is dat het moeilijk is voor ouders om uit te vissen wat ze moeten doen en hoe ze moeten deelnemen. Het is echter niet omdat het algoritme complex is, dat het nemen van een beslissing door de ouders een complex probleem is. Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen de beide. Het parlement zou tijd moeten besteden aan het vereenvoudigen van de keuze voor ouders. De beste manier waarop men dat kan doen, is door te opteren voor een strategisch eenvoudig algoritme. Bij een dergelijk algoritme is het beste dat ouders kunnen doen, gewoon het indienen van hun werkelijke voorkeur. Dan kan men de ouders verder helpen door het aanbieden van instrumenten voor beslissingsondersteuning en informatie. Zo zouden ouders bijvoorbeeld kunnen zeggen dat afstand tot een school en kunst-

onderricht voor hen belangrijk zijn, en vragen welke de beste scholen dichtbij er zijn met die eigenschap.

Er zijn een aantal slechte ideeën om de keuze voor ouders te vereenvoudigen, die men het best niet aanneemt. Zo is het een slecht idee te denken dat het eenvoudiger is om ouders één keuze per keer te vragen. Zo herintroduceert men immers het strategisch denken, want als iemand zijn eerste keuze niet krijgt, dan kan hij alleen kiezen uit de scholen die overblijven als alle eerste keuzes zijn toegepast. Dan ben je terug bij het algoritme van de eerste voorkeur eerst. Het is ook geen goed idee om aan ouders een reeks niet-gerangschikte aanvaardbare scholen te vragen. Voor hen lijkt dat eenvoudiger, maar eigenlijk laten ze zo heel wat handelingsvrijheid toe in de procedure om een toewijzing te doen tussen die aanvaardbare scholen. Ze zullen willen strategisch denken. Ze zullen zeggen dat slechts twee welbepaalde scholen aanvaardbaar zijn, en alle andere niet. Zo zullen ze het algoritme willen dwingen om hun die plaats te geven.

Tot slot verwijst de professor naar het rapport-Coldron over inschrijvingen in middelbare scholen in het Verenigd Koninkrijk, dat de inspiratie is geweest voor de hervormingen en de nieuwe inschrijvingsprocedures daar. In het rapport wordt gesteld dat, hoewel het debat over inschrijvingen vaak over mysterieuze technische aangelegenheden zal lijken te gaan, het in werkelijkheid gaat over de essentie van de politieke vraag hoe men het best sociale rechtvaardigheid, een verbeterd schoolsysteem en een creatieve samenleving bewerkstelligt. De Commissie voor Onderwijs van het Vlaams Parlement werkt dus aan iets belangrijks. De professor roept de Commissie op om niet vast te lopen in de technische aspecten. Er is heel wat onderzoek verricht naar die aspecten die ze kan gebruiken en waarop ze kan vertrouwen. Ze hoeft het wiel niet opnieuw uit te vinden. Ze moet ernstig nadenken over en tijd besteden aan de politieke dimensie van deze beslissingen.

Professor Cantillon vindt het geweldig dat de Commissie voor Onderwijs nadenkt over hoe ze het huidige Inschrijvingsdecreet kan verbeteren. Wat sommige dimensies betreft, heeft Vlaanderen al de beste praktijken in de wereld. Dat blijkt uit gesprekken met collega's die onderzoek doen op dat vlak. Zo zijn er de dubbele quota. Vele schooldistricten maken er een zootje van als het gaat over die dimensie van diversiteit. Ook de coördinatie is een sterk punt van het huidige decreet. Het is essentieel om duidelijk te zijn over de politieke en technische dimensies hiervan.

Heel wat onderzoeken maken gebruik van gegevens over schoolkeuze. Het zou geweldig zijn, mocht er onderzoek worden gedaan naar schoolkeuze in Vlaanderen. Dat zal het systeem helpen te verbeteren en kennis opbouwen voor andere schooldistricten in heel de wereld.

2. Vragenronde

2.1. Vragen en bemerkingen van de heer Jo De Ro

De heer *Jo De Ro* heeft uit de toelichting begrepen dat sociaal zwakkere gezinnen disproportioneel voordeel hebben bij heel specifieke informatie over de inschrijvingsprocedure. Kan ze daarvan goede voorbeelden geven? Wie zou die informatie moeten verstrekken en wie doet dat in de praktijk?

Op het einde merkte professor Cantillon op dat het Vlaamse systeem al relatief goed is. Idealiter zouden de criteria die bij inschrijvingen gehanteerd worden, wel automatisch moeten worden gegenereerd. In Vlaanderen gaat het in sommige gevallen echter om inschrijvingen op eer. Hoe groot schat professor Cantillon dat probleem in?

Hoe kan het beleid de ouders helpen om met zoveel mogelijk gelijke kansen aan de start van de inschrijvingen te komen?

2.2. Vragen en bemerkingen van de heer Koen Daniëls

De heer *Koen Daniëls* is vooral geïnteresseerd in de mathematische algoritmes die bepaalde ordeningen opleveren naargelang de criteria die men in het systeem steekt. Een belangrijke vraag is bij wie men begint in een algoritme. Hoe bepaalt men dat? Die keuze heeft namelijk gevolgen voor alle anderen, los van de keuze die de ouders of de leerlingen zelf maken.

Hij stelt ook vast dat professor Cantillon kanttekeningen heeft gemaakt bij de gehanteerde algoritmen. Hij vraagt of er een systeem is dat alleen voordelen heeft en geen nadelen.

2.3. Vragen en bemerkingen van de heer Kris Van Dijck

De heer *Kris Van Dijck* zal een vraag stellen in de plaats van een collega die vandaag niet aanwezig kan zijn en die in de andere hoorzittingen dezelfde vraag stelde. Is mevrouw Cantillon voorstander van een centrale regeling voor heel Vlaanderen, of moet men zich op het centrale niveau beperken tot het uitwerken van een aantal principes en de concrete toepassing ervan overlaten aan het lokale niveau?

2.4. Vragen en bemerkingen van mevrouw Kathleen Helsen

Mevrouw *Kathleen Helsen*, voorzitter, weet dat er een procedure werd uitgewerkt voor de grote steden in Vlaanderen die te kampen hebben met capaciteitsproblemen. In regio's zonder capaciteitsproblemen is er voldoende vrije keuze. Welke regeling kan men uitwerken voor die gebieden waar de meeste scholen voldoende capaciteit hebben, maar waar er ook enkele scholen zijn met onvoldoende capaciteit?

Het blijkt uit haar toelichting dat professor Cantillon vindt dat ouders en kinderen echt een school kunnen kiezen. Sommige ouders slagen er echter niet in om op eigen kracht zicht te krijgen op het hele aanbod aan onderwijsinstellingen. Voor de begeleiding van die ouders is het belangrijk dat de scholen zich kunnen voorstellen aan de hand van bepaalde criteria. Hoe kan men dat aanpakken? Momenteel stellen de scholen zich voor op hun website en in informatiebrochures. Veel ouders maken ook een keuze op basis van mond-aan-mondreclame. Hoe kan men informatie geven over het pedagogisch project van de scholen? Hoe pakt men dat aan in andere landen?

De huidige procedure werkt met een aanmelding en een inschrijving. Door de dubbele inschrijvingen ontstaan er echter open plaatsen eens de toewijzing achter de rug is. Dan komt er een hele carrousel op gang. Als de ouders dan kunnen overstappen naar een hoger gerangschikte school, dan doen ze dat meestal. Dat is een zware klus voor de scholen. Zij moeten het schooljaar nochtans op een goede manier kunnen voorbereiden. Ze moeten de klassen tijdig kunnen samenstellen, zodat ze tijdig weten welke leerkrachten ze nodig hebben. Een wijziging van de procedure is noodzakelijk om dat probleem op te lossen.

3. Antwoorden van mevrouw Estelle Cantillon

Betreffende de informatie op maat van mensen met een laag inkomen, verwijst mevrouw *Estelle Cantillon* naar een paper van Hastings en Weinstein van een paar jaar geleden over een experiment in Charlotte (zie bijlage 2). Dat is het beste bewijsmateriaal. Het kwam erop neer dat ze het soort informatie gaven die ouders kunnen krijgen via websites, zoals een lijst met de 150 in de stad beschikbare scholen.

Misschien wordt er maar heel weinig informatie verschaft of is het heel gecompliceerd, zoals op de website van het Massachusetts Departement of Education. Daar kan men alle scholen van Massachusetts bekijken, gerangschikt volgens verwezenlijkingen, de vraag of ze een meerwaarde hebben, of ze goed inspelen op kinderen met grote noden enzovoort, maar die informatie is echt ingewikkeld. De onderzoekers maakten iets dat niet veel meer dan een pagina besloeg en dat relevant was voor de keuzemogelijkheden die deze ouders daadwerkelijk hadden in hun buurt of in de nabijheid. Dat gaat over de manier waarop men informatie geeft. In de gedragswetenschappen en de gedragseconomie is er tegenwoordig heel veel onderzoek naar de manier waarop informatie wordt verpakt voor mensen, naar de wijze waarop dat zorgt voor een betere informatieverstrekking. Dan gaat het over grote beslissingen, zoals die over investeringen, pensioen, energie enzovoort. Door de manier waarop een probleem wordt geformuleerd, maken mensen andere en betere keuzes. Er is op dat vlak heel veel bewijsvoering, die weliswaar niet over schoolkeuze gaat.

Het is wellicht aan de pedagogisch adviseurs om dat te doen, maar ook het LOP heeft ter zake een grote rol te spelen, omdat het informatie heeft over het aanbod van de scholen in de buurt. Vlaanderen heeft de structuren die goed geplaatst zijn om dat te implementeren.

In het kader van het niet automatisch genereren van de criteria, spreekt mevrouw Cantillon over een compromis. Goed aan het Vlaamse systeem is dat men de beslissing baseert op gepersonaliseerde informatie. De kostprijs van deze keuze is dat mensen soms aan zelfrapportage moeten doen, bijvoorbeeld over de scholingsgraad van de moeder. In sommige openbare scholen in Chicago geeft men echt om diversiteit en doet men een beroep op volkstellingsstatistieken over bijvoorbeeld het aandeel van families met een laag inkomen en eenoudergezinnen in een bepaalde buurt. In België zou het gaan om 200 à 250 huishoudens. Het is nog altijd een samentelling van gemeten gegevens, maar ze gebruiken dat dus om uit te vissen of ze een kind op basis van zijn eigenschappen kunnen toewijzen aan de ene of de andere groep. Het probleem daarmee is dat de 'census tract' een arme buurt kan zijn, maar dat de familie die een aanvraag doet, die kan zijn van het rijke kind uit die buurt. De gegevens die worden verzameld door het Ministry of Education, worden steeds beter. Men krijgt meer informatie dan tien jaar geleden over de kinderen, over hun verleden enzovoort. Men moet bekijken hoeveel informatie kan worden gelinkt aan de nationale identiteitsgegevens van een kind, en dat gebruiken, indien dat mogelijk is. Misschien is het goed de beide enigszins te combineren, maar er is geen alleenzalmakende oplossing.

Strategisch eenvoudige procedures zijn belangrijk. Men moet ervoor zorgen dat alle ouders vanaf het prille begin participeren. Er moet een brief worden gestuurd naar elke ouder. Opnieuw, het gaat hier over administratieve gegevens. Men weet wie in het district de ouders zijn die kinderen van de juiste leeftijd hebben. In plaats van aan hen te vragen je te contacteren om zich in te schrijven, is het beter hen een brief te sturen waarin je stelt dat het nu het ogenblik is om zich te registreren. Je moet er wel voor zorgen dat ze die dan daadwerkelijk krijgen. Uit oudere Vlaamse data uit 2009-2010 blijkt duidelijk dat men in het algemeen in Antwerpen, Gent en Brussel niet de hele bevolking heeft kunnen doen deelnemen aan deze procedures. Dat moet een bekommernis zijn.

Mevrouw Cantillon gaat verder in op de algoritmes. Het klopt dat, hoewel de voorkeuren en de prioriteiten waren vastgelegd, verschillende algoritmes tot verschillende uitkomsten hebben geleid. Net daarom moeten er criteria zijn om te kunnen kiezen uit die algoritmes. Als men een algoritme kiest dat strategisch eenvoudig is en zo veel mogelijk voorkeuren en prioriteiten respecteert, dan zou dat de weg kunnen zijn. Er zijn eigenlijk maar twee kandidaten waaruit men hoeft te kiezen: de uitgestelde aanvaarding waarbij leerlingen de voorstellen doen en

het 'top trading cycle' algoritme. Professor Cantillon heeft al aangegeven wat men daarbij wint en verliest. Bij het ene algoritme worden de prioriteiten altijd gerespecteerd, maar de voorkeuren soms niet. Bij het andere worden de voorkeuren altijd gerespecteerd, maar worden de prioriteitenregels soms geschonden. Het is aan de Commissie en het Parlement om die beslissing te nemen. Dat is een politieke beslissing. Het klopt dat niet één systeem het beste is. De spreker denkt niet dat Vlaanderen het systeem van een ander land wil lenen. Sommige school-districten van elders zouden goede ideeën kunnen leveren, en dan moet men die overnemen, maar Vlaanderen komt duidelijk van een ander vertrekpunt, met een sterke traditie van keuze. Heel veel van de praktijken die men op het terrein ziet, zijn praktijken die lokaal zijn uitgevonden en niet noodzakelijk werden geïnspireerd door onderzoek. Met betrekking tot sommige aspecten moet men gebruikmaken van wat onderzoek heeft uitgewezen. Vooral als het gaat over goede praktijken met betrekking tot de vraag hoe men ouders betreft, hoe men effectieve participatie krijgt, wat een eenvoudige interface is voor ouders, kan men zich laten inspireren door sommige districten.

Professor Cantillon is duidelijk een voorstander van algemene principes, die dan op maat van de lokale context worden gesneden. Er is een continuüm tussen de beide. In het huidige systeem bepaalt de Vlaamse overheid de politieke doelstellingen en de prioriteitenklassen. Ze zou op dat moment wellicht ook al het algoritme moeten instellen of suggereren, maar er zou wat lokaal maatwerk mogen zijn met betrekking tot de precieze grootte van de quota. Men zou mogelijkerwijze bijkomende prioriteitenklassen kunnen toelaten. Er zou lokaal wat manoeuvreerruimte moeten worden gelaten.

Op plaatsen zonder capaciteitsproblemen krijgt iedereen zijn eerste keuze, zodat er geen inschrijvingsprocedure nodig is. Dat zou voor iedereen duidelijk moeten zijn. Als er slechts bij een paar scholen sprake is van congestie, dan is de spreker geneigd te zeggen dat een procedure kan helpen, en die procedure zou dan alle scholen in dat gebied moeten bestrijken. Daaraan zijn echter voor- en nadelen verbonden. Iedereen is zich bewust van de nadelen voor sommige ouders als ze hun voorkeuren moeten indienen in plaats van gewoon naar de school zonder capaciteitsgebrek te gaan. Als daar echter geen capaciteitsprobleem is, dan zouden ze geen probleem moeten hebben als ze slechts één keuze opgeven in hun aanvraag. Als er verzadiging – dus een capaciteitsprobleem – of congestie is, moeten er een inschrijvingsprocedure en duidelijke criteria zijn.

Dan was er de vraag welke informatie men aan ouders geeft, en hoe men hen echt in staat stelt hun werkelijke voorkeuren te uiten. Openbare scholen in Boston hebben hun website vernieuwd om ouders te helpen. Deze website is het beste voorbeeld dat de spreker kent rond beslissingsondersteuning: <http://www.discoverbps.org>. Het zou geweldig zijn, mocht er op een website een beslissingsondersteuningstool voor ouders zijn. Dan zouden ouders ofwel gewoon naar de website kunnen surfen of naar een pedagogisch adviseur kunnen gaan, die dat voor hen kan doen. Men zou daarbij ruimte moeten laten voor meerdere criteria. Met het soort website dat men nu heeft, kan men scholen gemakkelijk rangschikken volgens stad of het net. Het pedagogisch project is belangrijk. Men zou moeten kunnen kiezen tussen actieve en niet-actieve pedagogie, voor of tegen kunstvakken enzovoort. Ouders kijken naar meerdere criteria. Men zou door te brainstormen met oudergroeperingen moeten uitvissen naar welke soort criteria ze kijken. Op basis van die informatie kan een beslissingsondersteuningstool uitgewerkt worden die ouders vraagt waar ze echt om geven als het gaat over een school, bijvoorbeeld afstand of kwaliteit. In Vlaanderen zijn er een aantal openbare kwaliteitsmetingen. In de VS is er de website <http://www.greatschools.org> die dat mogelijk maakt, maar met minder details dan de website van de openbare scholen in Boston. Professor Cantillon heeft daar gebruik van gemaakt toen ze naar een school voor haar kinderen zocht.

De output is dan een lijst met scholen die goed zijn voor de vraagsteller. Dat zou ouders moeten helpen om te ontdekken welke hun voorkeuren zijn.

Dan is er de kwestie van multiële inschrijvingen en het domino-effect dat blijkbaar optreedt in sommige Vlaamse steden. Dat wijst erop dat men niet de hele markt aan het bestrijken is. Die carroussel komt er omdat iemand ergens een plaats probeert te krijgen, maar een plan B heeft voor als hij die plaats niet krijgt. Brussel is het de meest voor de hand liggende geval ter zake. De spreker weet dat ouders in Brussel sterk aan strategisch denken doen. Sommigen doen zelfs een aanvraag in alle drie de schoolsystemen. Ze houden aan het eerste vast. Het blijkt dat de registraties voor Nederlandstalige scholen in Brussel vóór die in Franstalige scholen en wellicht ook vóór Europese scholen komen. Ze dienen daar dus eerst hun aanvraag in, om te zien wat ze kunnen krijgen. Ze zien wat ze kunnen krijgen in een Franstalige school en, als ze ervoor in aanmerking komen, wat ze kunnen krijgen in een Europese school. Dan kiezen ze op die basis. Er is dus sprake van multiële registraties. In Brussel zal coördinatie helpen.

Het LOP van Gent zou te klein zijn. Er is alleszins een te grote in- en uitstroom van leerlingen als het gaat over de scholen die worden bestreken door het LOP. Dat is meer het geval dan in Antwerpen, althans op basis van gegevens van vier jaar geleden, toen professor Cantillon dat heeft bekeken. Dat wijst erop dat de grenzen van het LOP in Gent waarschijnlijk te klein zijn. Dat zou dit probleem kunnen creëren. Bij het trekken van die grenzen moet men ervoor zorgen dat men zo veel mogelijk van de markt bestrijkt. Men moet bekijken waar mensen zich van en naar de steden bewegen.

Mevrouw *Kathleen Helsen* bedankt professor Cantillon ten zeerste voor haar informatie en de bespreking. De Commissie voor Onderwijs zal de volgende weken en maanden aan de slag gaan om te bekijken op welke manier het huidige Inschrijvingsdecreet kan worden bijgestuurd, zodat het beter tegemoet kan komen aan de keuze die leerlingen en ouders willen maken.

Kathleen HELSEN,
voorzitter

Koen DANIËLS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

GOK	gelijke onderwijskansen
LOP	lokaal overlegplatform
ULB	Université Libre de Bruxelles